

Priča – poticaj za govorno izražavanje i stvaranje djece rane i predškolske dobi

Džepina, Kristina

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Split / Sveučilište u Splitu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:172:848738>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-08-04**

Repository / Repozitorij:

[Repository of Faculty of humanities and social sciences](#)

UNIVERSITY OF SPLIT

SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET

DIPLOMSKI RAD

**Priča – poticaj za govorno izražavanje i stvaranje djece
rane i predškolske dobi**

KRISTINA DŽEPINA

Split, 2023.

Odsjek: Odsjek za rani i predškolski odgoj i obrazovanje

Studij: Rani i predškolski odgoj i obrazovanje

Predmet: Kultura odgojno-obrazovne ustanove

Priča – poticaj za govorno izražavanje i stvaranje djece rane i predškolske dobi

Studentica:

Kristina Džepina

Mentor:

izv. prof. dr. sc. Ivana Visković

Split, srpanj 2023.

SADRŽAJ

1. UVOD	4
2. GOVOR – JEZIK U AKCIJI	5
2.1. Jezično-govorni razvoj djece rane i predškolske dobi.....	8
2.2. Jezično-govorni razvoj u kontekstu ustanove ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja.....	10
3. PRIPOVIJEDANJE U INTEGRIRANOM KURIKULUMU RANOG I PREDŠKOLSKOG ODGOJA I OBRAZOVANJA	13
3.1. Pripovijedanje kao poticaj aktivnostima djece rane i predškolske dobi	15
4. METODOLOGIJA	18
4.1. Cilj istraživanja.....	18
4.2. Istraživačke pretpostavke	19
4.3. Istraživački instrument	19
4.4. Uzorak	20
4.5. Postupak istraživanja	22
4.6. Rezultati i rasprava	23
5. ZAKLJUČAK	31
6. LITERATURA	32
SAŽETAK.....	34
ABSTRACT	35
PRILOZI.....	36
UPITNIK MIŠLJENJA ODGOJITELJA O VAŽNOSTI PRIČE KAO POTICAJU ZA GOVORNO IZRAŽAVANJE I STVARANJE.....	36

1. UVOD

Priča je u djetetovom životu značajna za njegov cjelokupni razvoj, odgoj, učenje i razvoj kompetencija, posebice govornih, na što će se ovaj rad najviše usredotočiti. Govor je osnovno sredstvo komunikacije kojim se svakodnevno koristimo. Njime iskazujemo misli, želje i osjećaje te ulazimo u socijalne interakcije. Djeca ponajprije uče jezik i govor u obiteljskom okruženju, a onda i u ustanovama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, na što se kasnije nadovezuje škola. Govorni modeli, u prvom redu skrbnici u obitelji i odgojitelji u dječjem vrtiću, imaju veliku ulogu. Uz jezično-govorni razvoj djece rane i predškolske dobi te moguće poticaje i aktivnosti za govorno izražavanje i stvaranje, na govor utječu i određeni čimbenici koji će se navesti u ovom radu.

Ovaj diplomski rad istražuje mišljenje odgojitelja o značaju priče kao poticaju za govorno izražavanje i stvaranje. Istodobno se želi potaknuti odgojiteljevo promišljanje o važnosti njegova govora kao modela, poticaja za govor, prenošenja i njegovanja pozitivnog stava prema knjizi. U teorijskom dijelu rada definiraju se pojmovi *priča*, *govor*, *jezično-govorni razvoj*, *poticaji* i *aktivnosti za jezično-govorni razvoj*. Istraživački dio rada prikazuje metodologiju i rezultate istraživanja mišljenja odgojitelja djece rane i predškolske dobi o važnosti i svrsishodnosti priče kao poticaju za govorno izražavanje i stvaranje u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju.

2. GOVOR – JEZIK U AKCIJI

Jezik se može tumačiti kao prirodni sustav komunikacije koji čine glasovi, znakovi i riječi (Šego, 2009). Dijete uči jezik ponajprije u socijalnom, najčešće obiteljskom okruženju. Jezik je neophodan i njegova je svrha sporazumijevanje, izražavanje vlastitih znanja, misli, osjećaja i želja. Ima svoje djelatnosti koje sadrže slušanje, čitanje, pisanje i govorenje (Velički, 2014). U ovom radu analiziraju se govor i poticanje djetetovog govora pričom u odgojno-obrazovnoj ustanovi.

Jezik u akciji zapravo je govor. Dijete često govori igrajući se i takav je govor značajan za formiranje njegove ličnosti (Peteh, 2018). Starc i suradnici (2004) navode da se govor razvija predvidljivim redoslijedom te da je zdravo dijete rođeno s mogućnostima (anatomskim i glasovnim) razvoja govora. Za razvoj govora važan je cjelokupni razvoj živčanog sustava djeteta, organi za govor, emocionalno stanje, spol, motivacija, ali i aktivnosti u prirodnom okruženju djeteta, kao i samo okruženje (Peteh, 2018). Prve tri godine djetetova života smatraju se najznačajnijima jer su tada njegov rast i razvoj, a samim time i razvoj jezika i govora najintenzivniji. Stoga je važno naglasiti da je u prvim trima godinama djetetova života potrebno pružati primjerene socijalne poticaje da bi ono počelo iskorištavati svoj prirodni potencijal govora.

Govor se razvija u poticajnim okruženjima, a pravilan je govor proces koji traje i razvija se. Počinje izgovorom glasova koji se postupno spajaju u slogove, a zatim u riječi te jednostavne i složene rečenice koje dijete formira do pete godine. Govorom djeca upoznaju svijet, prepoznaju predmete, stvari, izražavaju se, komuniciraju u okolini te se integriraju u svijet (Peteh, 2018). Djeca mogu komunicirati plaćem, pogledom, slikama, govorom, pantomimom, pisanom riječju, govorom, ali i dodirrom, glazbom i mirisom. Šego (2009) navodi različite teorije kojima se pokušava objasniti jezično-govorni razvoj djece: *bihevizizam* (dijete jezik i govor usvaja oponašanjem govornih modela – slušanjem i ponavljanjem onoga što slušno percipira), *nativizam* (djetetov urođeni jezik) te *kognitivizam* (djetetovo znanje i razvijeno mišljenje). Nijedna teorija ne može u potpunosti objasniti jezično-fonetski razvoj, pa ga treba objašnjavati iz multidisciplinarnе perspektive (Šego, 2009).

Starc i suradnici (2004) istaknuli su nekoliko aspekata jezičnog razvoja, među kojima su: *fonološki razvoj*, *razvoj leksikona* (značenja), *komunikacijski razvoj* i *razvoj znanja jezika*.

Dijete isprva nesvjesno izgovara zvukove u znak zadovoljstva, potom shvaća da ono što je izgovoreno ima svoje značenje, a u određenoj fazi razvoja razumije da je moguće komunicirati zvukovima i stjecati znanja o jeziku. Važno je djeci omogućiti različite situacije da bi lakše usvajala jezik. Stručnjaci danas ističu važnost igre za poticanje i razvoj jezičnih i govornih vještina jer je tada dijete kreativno, otvoreno i spontano (Šego, 2009). Igra potiče cjelovit razvoj djeteta – spoznajni, motorički, emocionalni i socijalni. Kroz igru djeca uče, zabavljaju se i proširuju iskustva.

Za izgovor su važne funkcije pluća, grla, nosa, usana i jezika. Šego (2009) navodi da dijete prvo usvaja prednje (I, E, A), a zatim stražnje *otvornike* (O, U), dok je kod *zatvornika* proces obrnut – djetetu prvo izbijaju stražnji sjekutići (M, T, D, K, G, P, B), a zatim prednji. U zadnjem dijelu fonske faze dijete spaja navedene glasove i ponavlja ih u slogovima, pa primjerice čujemo: MA-MA, BA-BA, TA-TA, GA-GA, DA-DA itd. Djetetov je raspored slogova u početku govorenja besmislen. Oponašaju se karakteristike pravih riječi, ali se zapravo ne radi o prvim riječima. Navedene faze zajedničke su svakom djetetu i ovise o stupnju njegova razvoja. Verbalni (ili oralni) stadij uglavnom se javlja oko prve godine djetetova života. U toj fazi dijete vrlo svjesno proizvodi zvukove koje čuje u okolini.

Uspješna artikulacija djetetova glasa ovisi o radu mišića te o neurofiziološkim, senzornim i psihosocijalnim čimbenicima. Određenim frazama, gestama i intonacijom dijete uspijeva komunicirati s okolinom. Često tepa, a izraz *papa* može ukazivati na to da je gladno. Od 12. do 18. mjeseca dijete uglavnom usvaja imenice i glagole, zatim pridjeve, a kasnije brojeve, zamjenice i neke priloge. Djetetov se vokabular prilično brzo obogaćuje. Šego (2009) se poziva na usporedbu rezultata istraživača prema kojima znamo koliki je prosječan broj riječi kod djeteta. Tako dijete od godine i pol upotrebljava stotinjak riječi, dvogodišnjak oko četiri stotine, trogodišnjak oko tisuću, a četverogodišnjak i do četiri puta više. Djeca bi trebala do četvrte godine savladati osnovnu komunikaciju. Na početku školovanja nastavljaju obogaćivati svoj vokabular i svladavati složenije rečenice. Opisani razvoj jezika i govora predstavlja tipičan razvoj prosječnog djeteta. No, svako je dijete jedinstveno i ima svoj razvojni put, pa u slučaju da ne savlada neku vještinu unutar navedenog prosjeka, to ne znači da ima određeni poremećaj. Šego (2009) navodi da nedostatak verbalnih vještina može dovesti do agresije, nesigurnosti i neuspjeha kod djece. Autori Ljubešić i Capanec (2012) navode da kašnjenje u pojavljivanju prvih riječi često ukazuje na mogućnost postojanja teškoća u razvoju, ali dob u kojoj se pojavljuju prve riječi ne možemo upotrebljavati kao definitivan pokazatelj razvoja.

Postoje velika odstupanja u dobi u kojoj se javlja prva riječ (Ljubešić i Cepanec, 2012). Istraživanja razvoja govora ukazuju na to da izravna pouka često čini djecu pasivnom i socijalno nevještom. Stoga je djecu predškolske dobi najbolje poticati na učenje na najprirodniji način – pretvaranjem učenja u igru. Šego (2009) ističe važnost razgovora s djecom o različitim temama (teme im se ne smiju nametati) i poticanja na postavljanje pitanja, izražavanje mišljenja te strpljivo odgovaranje na njihova pitanja (djeca moraju osjetiti da ih drugi doživljavaju i slušaju). Djeci treba omogućiti različita iskustva (jer im nedostaje proživljeno iskustvo, tj. informacije o svakodnevnom životu). Opravdano je zato stalno stvarati uvjete za komunikaciju, individualan rad s djecom te uvažavati interese i želje djeteta.

Nedostatak poticajnog okruženja ima nepovoljne učinke na emocionalni i intelektualni razvoj djeteta te na razvoj govornih vještina. Šego (2009) navodi i druge čimbenike koji negativno utječu na jezik, uključujući siromaštvo, nemogućnost pozitivne komunikacije s djetetom i nedostatak roditeljske brige za dijete. Istraživanja su pokazala da rana jezična aktivnost utječe na kasnija jezična postignuća. Dakle, ako dijete nema priliku slušati i govoriti ili ako nema poticaj odraslih, teže će usvojiti vještine čitanja. Ističe se da se kod djeteta mogu razviti poremećaji u ponašanju ako se ne potiče njegov jezični razvoj. Budući da njihove komunikacijske vještine nisu razvijene, takva djeca mogu imati poteškoće u školi i učenju. Suvremena pedagogija ranog djetinjstva temelji se na razumijevanju dječjih iskustava učenja i razvoja dok su u interakciji sa svojim društvenim i fizičkim okruženjem. Dječji su vrtići mjesta za život, igru i učenje, a karakteriziraju ih dijalog, suradnja i zajedničko učenje (Mendeš i sur., 2020). Ovakvo vrtićko okruženje potiče dijete na govor i verbalno izražavanje te na usvajanje komunikacijskih vještina koje će mu svakako trebati do kraja života.

Govorni je razvoj kreativan i vrlo aktivan proces. Djeca najčešće uče po modelu, pa se tako i govor razvija uz poticaj socijalnog okruženja. Smatra se da je za govornu sposobnost djeteta potreban dobar sluh (sluhom stječe ritam i intonaciju govora), dobro slušno opažanje i govorna motorika. Govorne poteškoće javljaju se u praksi, a pravodobnom pomoći može se otkloniti uzrok ili ublažiti poteškoće (Starč i sur., 2004). Obitelj je prvi i vrlo važan model govora. Način na koji obitelj govori često se odražava na djecu. Na razvoj govora može utjecati nekoliko čimbenika koji su povezani s obitelji. Obiteljska klima i njeno socio-emocionalno stanje ključni su i mogu utjecati na djetetovo ponašanje. Ako se primjerice članovi obitelji često svađaju, to će svakako imati negativan učinak na dijete, koje će se vjerojatno ponašati svadljivo i govoriti visokim tonom. Šego (2009) ističe važnost

pravodobnog javljanja logopedu radi prevencije i uklanjanja poteškoća u govoru te u slučaju kašnjenja u razvoju jezika i govora.

2.1. Jezično-govorni razvoj djece rane i predškolske dobi

Poznato nam je da govorni razvoj započinje u utrobi majke te da su djetetu urođeni i spontani zvukovi koje proizvodi kad se rodi. Svojim zvukovima pokazuje stanje ugone ili neugode. Postnatalni plač može se tumačiti kao prva glasovna komunikacija djeteta (Šego, 2009).

Starc i suradnici (2004) istaknuli su da djeca predškolske dobi prolaze dvije faze učenja jezika – predjezičnu (od rođenja do prve smislene riječi) i jezičnu (od rečenice do automatskog govora). Šego (2009) iznosi da predjezični stadij počinje rođenjem i traje do otprilike prve godine života, dok lingvistički stadij traje do treće i pol godine (iako se jezik uči i usvaja cijeli život). Predlingvistička faza počinje prvim krikom (glasom) novorođenčeta. Ova se faza često dijeli na četiri razdoblja: predverbalno razdoblje (od rođenja do drugog mjeseca; uglavnom karakterizirano plačem), komunikativno vokalno razdoblje (karakterizirano tzv. gugutanjem ili smijehom), razdoblje vokalizacije (od petog do osmog mjeseca; javljaju se vokalne igre i ponavljanja vokalnog dijela) i fazu brbljanja (od osmog do dvanaestog mjeseca; interakcije s igračkama).

Starc i suradnici (2004) navode da je prva faza novorođenčeta faza kričanja u kojoj dijete plače ili kriči, ali već od drugog mjeseca započinje faza gukanja u kojoj dijete spontano proizvodi glasove „aaaa”, „buuuu” kao znak ugone. Do šestog će mjeseca dijete prijeći do faze slogovanja ili brbljanja. U fazi brbljanja dijete oponaša intonaciju odrasloga, kašljanje i slično.

Oko prve godine djeca najčešće progovore svoje prve riječi koje imaju značenje. U toj dobi mogu ponoviti riječi koje čuju, oponašati životinjske zvukove („vau-vau”) i dati jasne naredbe („daj”). Od 18-og mjeseca dolazi do naglog imenovanja i usvajanja riječi zbog čega se ta faza zove eksplozija imenovanja (Starc i sur., 2004). Dijete od dvije godine često upotrebljava negacije kao što su „ne”, „neću”, „nema” i slično. Govor djeteta u toj dobi često uključuje tzv. telegrafski govor, pa tako možemo čuti izraze „moja beba”, „mama piti” te ostale rečenice bez veznika i prijedloga.

S trećom se djetetovom godinom javljaju prkos i otpor prema odrasloj osobi pa su razgovor i pružanje osjećaja pripadnosti i sigurnosti važni čimbenici u razvoju djeteta.

Trogodišnje dijete uživa u slušanju i čitanju priče, traži ponavljanje onih priča koje su mu zanimljive, postavlja pitanja i prepoznaje da netko čita ili piše. S trećom se godinom života naglo razvija govor, dijete sve više uživa u humoru i šalama, a priče mu postaju duže. Dijete od 3 do 5 godina često ima veći misaoni napredak u odnosu na govorni što može uzrokovati mucanje jer zbog napretka u mislima dijete želi puno toga reći, ali mu govor ne prati misli. Starc i suradnici (2004) ističu da je potrebno potražiti stručnu pomoć i mišljenje ako dijete s navršenih pet godina ima veće teškoće s govorom zbog čega iskrivljuje, zamjenjuje ili izostavlja određene glasove. Petogodišnje dijete, po pravilu, ima ispravan govor i često postavlja pitanja. Koristi se situacijskim govorom – onim što je neposredno zapazilo, ali govori i o budućim i prošlim radnjama. Poteškoće govora mogu se prevenirati te pravodobnim poticajima i riješiti.

Predškolicima se u govoru mogu javiti „nečistoće” u izgovoru glasova (npr. s, z, č, š, đ) zbog ispadanja zubi. Kod šestogodišnje se djece poboljšavaju glasovna analiza i sinteza riječi, sudjeluju u grupnom razgovoru, prepričavaju, iskazuju svoje misli, osjećaje i potrebe zbog čega treba podupirati njihove interese i sposobnosti.

Djeca u dobi od četiri ili pet godina postavljaju najviše pitanja, a to je i razdoblje kada najviše trebaju govoriti. Odgovaranje na djetetova pitanja važno je jer se time potiče djetetova znatiželja i proširuju djetetovo znanje i volja za istraživanjem. Šestogodišnja djeca počinju svladavati govorni i pisani jezik do polaska u školu (Starc i sur., 2004). Međutim, jezik i usmena kultura nastavljaju se razvijati i obogaćivati tijekom života. Peteh (2018) navodi da se od prosječnog djeteta u dobi od tri do četiri godine očekuje da može izgovoriti svoje ime i prezime, postavljati pitanja pomoću upitnih zamjenica (zašto, što, kada, tko), sastavljati četveroriječne rečenice te izreći prošle i buduće radnje. Govorno-jezičnim kašnjenjem smatra se govor djece u dobi od 2 do 4 godine koja imaju normalan kognitivni i motorički razvoj, ali imaju određene poteškoće kao što su kasno progovaranje, sporo povećanje broja riječi te poteškoće u razumijevanju. Cimaš (2015) tumači da se djeca s govorno-jezičnim kašnjenjem često povlače i ne sudjeluju u igri s vršnjacima, posebice u simboličkoj i dramskoj igri koja zahtijeva verbalnu interakciju. Tada dijete ne pokazuje interes za pjevanje, slušanje priča i scenskih igara uz ili bez glazbene pratnje. Nadalje, djeca s kašnjenjem u govoru često su nesigurna u sebe i svoje sposobnosti, što može dovesti do tuge i osjećaja nepripadanja vrtičkoj zajednici. Cimaš (2015) ističe važnost jačanja samopouzdanja takvog djeteta što podrazumijeva svakodnevno hrabrenje i razgovor uz upotrebu razumljivog i jednostavnog jezika.

2.2. Jezično-govorni razvoj u kontekstu ustanove ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja

Većina djece uživa u slušanju, pričanju i ponavljanju priča. Odgojitelji i roditelji pripovijedanjem i čitanjem na jednostavan način mogu potaknuti dječji govorni razvoj (Čudina-Obradović, 2008). Za verbalno izražavanje dijete se treba osjećati sigurno, prihvaćeno, voljeno i treba znati riječima izraziti svoje misli i ideje. Peteh (2018) navodi da je uloga odgojitelja u dječjem vrtiću promatrati dijete i njegove interese te ih podržavati, stvarajući na taj način atmosferu u kojoj se dijete može slobodno izražavati, učiti, postavljati pitanja i širiti svoja mišljenja i poglede na svijet. U vrtiću, kao i kod kuće, djeci je potrebna motivacija. Vrlo je važan način na koji se govori. Ako se u obzir uzme samo jezik komunikacije, ako se djetetu ne daju poticaji te je ono ograničeno materijalom oko sebe, vrlo je vjerojatno da će imati siromašan govor (Peteh, 2018).

Dječji se govor može poticati i obogaćivati pričama, pjesmama i bajkama. Djeca u početku više slušaju i usvajaju jezik, a potom govore. Kada je dijete spremno i zainteresirano za jezičnu igru, mogu se uvoditi igre primjerene njegovoj dobi i stupnju razvoja. Diamond i Hopson (2006) smatraju da čitanje i pjevanje djeci, kao i razgovor s njima stimuliraju jezične centre u mozgu (Peteh, 2018). Osim vrtićkih materijala i atmosfere, poticajno okruženje u kojem dijete govori omogućuje mu da govori pred parom, malim grupama i cijelim grupama vršnjaka. Postoji potreba da se djeci pruži kvalitetan (jezični) sadržaj koji im omogućuje da čuju kvalitetan govor. Komunikacija s djecom jest rutina i događa se cijelo vrijeme dok je ostvaren kontakt s njima. Velički (2014) navodi da bi odgojitelj trebao uvijek iznova propitivati svoje ponašanje, govor te jezik i sadržaj govora koji okružuje djecu, kao i njihovu prihvatljivost i prikladnost za promišljanje.

Djeca najčešće pokazuju zanimanje za knjige koje su primjerene njihovoj dobi. Slikovnica zaokuplja ranu dob djece slikama, a ako sadrži kratki odlomak teksta, može pospješiti razvoj govora. Slikovnice mogu potaknuti učenje i socijalno-emocionalni razvoj (Peteh, 2018). Velički (2014) ističe da bi prve priče koje djeca čitaju trebale biti vrlo jednostavne forme, bogate ponavljanjima, zanimljive sadržajem, dinamične po događajima te popraćene svijetlim i bogatim ilustracijama. U praksi se može dogoditi da djeca ne pokažu zanimanje za pojedinu knjigu, a odgojitelji trebaju imati na umu da ponuđeni tekstovi djeci mogu biti nezanimljivi, prelaki ili preteški. U tom slučaju odgojitelj promišlja što dijete voli i kako mu pristupiti s tekstovima koji odgovaraju njegovim interesima i stupnju razvoja.

Svaka priča i bajka trebaju vrijeme i prostor, što od odgojitelja u dječjem vrtiću zahtijeva ritual pričanja priče s djecom u određenom kutiću u sobi dnevnog boravka koji je miran i ugodan. Na vrata se tijekom čitanja preporučuje staviti natpis ili crtež koji označava da se u tom trenutku čita priča i da se ne smije ometati. Velički (2014) navodi metodičke postupke pripovijedanja – geste, po nizu slika, stolna predstava, ozvučena priča, uz pomoć prstiju, uz pokret te priča iz kovčega.

Vrtićki materijali trebaju biti usklađeni s interesima djece i osmišljeni tako da se njima mogu koristiti djeca različitih sposobnosti. Odgojitelji tijekom pripreme materijala trebaju voditi računa o individualnim interesima djece i njihovim razvojnim mogućnostima. Materijale treba osigurati na primjeren način tako da se djeca mogu samostalno koristiti njima. Centar za početno čitanje i pisanje trebao bi biti opremljen raznim vrstama materijala koji će poticati djecu na istraživanje. Špehar (2002) navodi da bi takav centar trebao sadržavati kutak za pisanje, čitanje i slušanje priča. Centri za ranu pismenost trebali bi biti dobro opskrbljeni umjetničkim alatima i materijalima kao što su papiri, slikovnice, knjige, pribor za pisanje, bilježnice, bojice i ljepilo. U ovom centru preporučljivo je trajno vizualno informiranje u obliku natpisa, slika s tekstom, poruka i podsjetnika da bi se djeci pružio osjećaj sigurnosti i dobra osnova za početno čitanje i pisanje. Dok ne svladaju govor, što uglavnom traje do četvrte godine, djeca uživaju u igrama razgovora, govoreći smiješne ili pogrešne stvari. Uživaju u igranju uloga, govoreći u ime likova, lutaka ili životinja u pričama (Starc i sur., 2004). Također, imaju osjećaj za ritam i melodiju, što je korisno za jezične igre poput rimovanja i kontrastnog slaganja riječi.

Svako pojedino dijete ima potencijala, a pričom mu se daje mogućnost učenja vrijedne životne lekcije te mu se kroz zanimljive radnje i većinom osebujne ili njemu bliske likove otvaraju svjetonazori (Mendeš i Schreiber, 2020). Narativne tekstove Velički (2014) smatra motivacijskim sredstvom u odgojno-obrazovnoj ustanovi. Istoimeni autor (2014) ističe da će priča djeci ostati duboko urezana u pamćenje ako im bude približena osjetilima.

Djetetov model govorenja mora biti pravilan, pružiti mu razgovor, čitanje, pjevanje, govorenje brojalica te okruženje koje je što bogatije primjerenim poticajima. Odgojno-obrazovna ustanova prirodno je okruženje djeteta u kojem ono boravi većinu svoga vremena te je mjesto igre, zabave, učenja i odgajanja. Zbog toga je važno njegovati kvalitetu odgojno-obrazovne ustanove u svim dimenzijama – prostorno-materijalnoj, vremenskoj i socijalnoj, što sve utječe na govor i izražavanje djeteta. Bez bogatstva materijala nema adekvatnih poticaja, dok bez fleksibilnosti nema osiguravanja dječjih potreba i interesa, a time ni slobode izražavanja. Uslijed nedostatka interakcija, kvalitetnih odnosa i modela komunikacije nema ni

primjerenih poticaja za identitet, pozitivne slike o sebi niti razvoja govornih i socijalnih vještina. Agazzi (1950) smatra da je ključni zadatak odgojno-obrazovne ustanove učiti djecu materinskom jeziku jer je on temelj za kasnije učenje. Velički (2014) ističe kako se jezik zapravo usvaja slušajući, promatrajući i govoreći.

3. PRIPOVIJEDANJE U INTEGRIRANOM KURIKULUMU RANOG I PREDŠKOLSKOG ODGOJA I OBRAZOVANJA

Pripovijedanje kao i samo čitanje i pričanje priča mogu potaknuti cjeloviti razvoj, učenje, odgoj i razvoj kompetencija (Nacionalni kurikulum ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, 2015, dalje NKRPOO). Velički (2014) pripovijedanje smatra vrlo važnim za socijalizaciju. Cjeloviti se razvoj potiče njegovanjem obrazovne i socijalne dobrobiti te osobne, emocionalne i tjelesne dobrobiti (NKRPOO, 2014).

Priče u dječjem vrtiću moraju imati visoku umjetničku kvalitetu jer samo takve mogu biti vrijedno sredstvo odgoja. One pomažu u poticanju emocionalnog izražavanja i doživljavanja, govornog izražavanja i same govorne aktivnosti. Obogaćuju rječnik i spoznajni život djeteta, razvijaju mišljenje, pamćenje, maštu i etiku te upoznaju dijete s onim poznatim, ali i nepoznatim. Slikovnice i ostale priče mogu se upotrebljavati u svim područjima odgoja, kao i u dječjoj psihoterapiji kroz interpretacije bajki. Prve priče s kojima se djeca susreću jesu slikovnice. One mogu biti leporelo ili u obliku harmonike (imaju 6 – 10 stranica, međusobno su povezane tako da se mogu odmotati i sklopiti), slikovnice igračke, multimedijske (kombinacija slike, teksta i zvuka poput glasanja životinja, prijevoznih sredstava i slično), elektroničke i interaktivne (čitaju se na tabletu ili laptopu). Slikovnice mogu biti edukacijske (nadopunjuju i proširuju dječja znanja, uče određenim obrascima ponašanja) i problemske (bave se određenim problemima, kao što je primjerice strah od doktora). Slikovnice mogu i ne moraju biti popraćene tekstom.

Priča upoznaje djecu s bogatstvom jezika. Pričanje priče stvara osjećaj za lijepo, čime se stječe dojam o vrijednosti knjige. Pripovijedanje zahtijeva slušanje i razumijevanje riječi što potiče ranu pismenost kod djece rane i predškolske dobi. Priča je značajno dobar razvojni, socijalni, govorni i odgojni poticaj. Svaka bi priča trebala biti privlačna, zabavna i primjerena djeci. Pripovijedanje i čitanje priča različitih vrsta ima širok utjecaj na cjelokupni razvoj djeteta i nikako se ne smije zanemariti u svakodnevnom životu i u odgojno-obrazovnoj ustanovi. Upravo bi zbog toga okruženje u kojem dijete boravi trebalo biti bogato literarnim djelima.

Priče mogu biti romani, biografije, autobiografije, kratke priče, kratki romani, basne i legende koje se dalje mogu pripovijedati, prepričavati i na sličan način literarno obrađivati. Djeci rane i predškolske dobi primjerene su priče koje mogu razumjeti, a koje i njih i

odgojitelje mogu potaknuti na različite aktivnosti – likovne, dramske, glazbene i ostale. Djeca jasličke dobi imaju kratkotrajnu pažnju i stalnu potrebu za kretanjem što je potrebno imati na umu pri biranju priče za tu dob. Odrastanjem se djetetova pažnja povećava, a potreba za kretanjem smanjuje. Priče za malu djecu moraju biti jednostavne i kratke, sadržavati ponavljajuće fraze, biti popraćene rekvizitima i imati sretan završetak. Potrebno je tijekom pričanja od djece tražiti sudjelovanje, primjerice da oponašaju neku radnju i sl. (Čudina-Obradović, 2008).

U procesu odgoja i obrazovanja postoje priče koje se upotrebljavaju u svim oblicima rada i raznim zgodama, a biraju se prema interesu djece. Isto tako postoje priče koje izdvajaju odgojitelji s cijelom skupinom, a koje bude emocije i zanimanja djece.

Slikovnice i bajke, uz različite brojalice, enciklopedije i biografije, najprimjerenije su za djecu ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Dakako, treba težiti za visokokvalitetnim djelima. Razvojem djece razvijaju se i priče. Prve su priče za djecu vrlo kratke i ritmične (uspavanke, tapšalice) te se često mogu popratiti igrom prstima. Ohrabrujuće bajke i basne poželjne su u odgojno-obrazovnom procesu četverogodišnjaka. Bajke za taj uzrast, kao što su primjerice *Tri prašćića* i *Zlatni ključić*, imaju vrlo jednostavnu radnju, početak i kraj. Već se nakon pete godine mogu pričati dulje priče kao što su *Djed i repa*, *Crvenkapica* te *Vuk i sedam kozlića* braće Grimm.

Velički (2014) navodi da se tijekom pričanja priče i pripovijedanja mogu upotrijebiti različita sredstva koja dijelimo na *demonstracijska* (slike, slikovnice, strip-slike, snimke, plakati, kazalište lutaka, kazalište sjena, serije slika, drveni okvir zvan „tv”, makete, knjige i različite lutke) te *manipulativna* (lutke, pedagoški neoblikovani materijali i različite aplikacije). Djeci se priča približava dočaravanjem pomoću nekog sredstva ili geste. Određene priče sadrže i glazbene elemente koji se često upotrebljavaju kod djece s jezično-komunikacijskim teškoćama. Takve se priče nazivaju brojalice, izvrsna su vježba za djecu koja mucaju jer su šaljive, sadrže priču i opuštaju dijete koje postaje spontano u govorenju. (Mendeš i sur., 2020).

Mlađa djeca češće vole pripovijedanje, a starija čitanje. Svaki odgojitelj treba imati na umu razvojni status djeteta, njegove mogućnosti i interese. Stoga treba paziti pri odabiru sadržaja, mjesta, trajanja i upotrebe određenih sredstava tijekom čitanja ili pripovijedanja. Odgojitelj priču treba čitati jasno, razumljivo, lijepo, glasno, s osjećajem i tečnošću, razgovijetno, s ujednačenim tempom i pravilnim naglaskom, dikcijom i artikulacijom. Zbog kvalitetnog se iznošenja priče djeca mogu oduševiti, stvoriti pozitivan odnos prema knjizi i pronaći uzor u određenom liku. Djeci je zanimljivije pripovijedanje jer pripovjedač zahtijeva

interakciju s njima, zbog čega nije usredotočen na čitanje priče, već je može prirodno i slobodno pričati. To nije lak posao jer je potrebno posjedovati vještine pripovijedanja da bi priča bila kvalitetno ispričana. Sve polazi od toga da se za pripovijedanje izabere priča koju djeca vole i poznaju. Velički (2014) navodi još neke osnovne kompetencije pripovjedača kao što su ponavljanja koja su tipična za određenu priču, uključivanje djece u priču, održavanje kontakta očima s djecom, obraćanje pažnje na vrednote govornog jezika kao što su ritam, stanke i intonacija, boja glasa, igranje s glasom i upotreba onih riječi koje su djeci razumljive. Na djetetov cjeloviti razvoj možemo utjecati samo kvalitetnim pričama koje moraju biti njemu primjerene. Potrebno je na prikladan način započeti određenu priču i birati aktivnosti koje su vezane za nju.

Djeca vole osjećaj pripadnosti i zajedništva, a u pričama osuđuju nepravdu. Vole različite priče u kojima se spominju životinje te ih primjerice oduševljavaju miševa domišljatost i brzina, medvjedova snaga, slonova srdačnost i šaljivost te lisičina prevrtljivost i lukavost.

3.1. Pripovijedanje kao poticaj aktivnostima djece rane i predškolske dobi

Velički (2014: 20) iznosi da se *dijete jezikom igra, ponavlja ga, osluškuje, prima i posjeduje cijelim svojim bićem. Kasnije to veselje blijedi i uporaba jezika manje je kreativna.* Čudina-Obradović (2008) ističe da literarna djela mogu biti poticaj za igru, izražavanje i stvaranje. Doživljaj ispričane i ispričane priče može se izraziti kroz različite aktivnosti kao što su crtež, dramatizacija, lutkarska improvizacija i slično. Priča može potaknuti djecu na likovno izražavanje i stvaranje. Dijete može crtati ono što je doživjelo i uočilo u priči, što pokazuje koliko je razumjelo i slušalo. Dramskim aktivnostima dijete može odglumiti cijelu priču ili samo jedan dio, napraviti predstavu te spojiti likovno i dramsko. Može izrađivati lutke i scenu, glumiti i dijeliti uloge. Aktivnostima koje uključuju dramsko izražavanje djecu se uvelike potiče na govor, izražavanje vlastitih misli, doživljaja, ali i na kreativnost te kreativno (divergentno) mišljenje.

Priča je sredstvo komunikacije zbog čega je roditeljsko čitanje, ali i čitanje s odgojiteljem važno. Bitno je da se prije čitanja ili prepričavanja osigura jedna opuštenu i ugodnu atmosferu s pozitivnim emocijama koje će potaknuti zajedničko druženje. Bitno je spomenuti i dijaloško čitanje – čitanje u krilu, što je vrlo poželjno u dječjem vrtiću, ali i u

obiteljskim domovima. Dijaloško je čitanje Petrović-Sočo (2014) definirala kao čitanje djece s odraslom osobom tijekom kojeg djeca stvaraju ljubav prema čitanju i razvijaju govorne sposobnosti. To je izvrsna aktivnost koja pozitivno djeluje na djetetov cjeloviti razvoj, a ujedno je i zabavna. Tijekom dijaloškog čitanja dobro je da dijete gleda u tekst i priču te prati slijed priče, slova i redova (Čudina-Obradović, 2008). Za vrijeme čitanja u krilu odrasla osoba može djetetu postavljati poticajna pitanja ili s njime voditi razgovor koji mora biti pod kontrolom jer ne smije pokvariti volju za slušanjem priče.

Dječje izražavanje može se razvijati tako da se dijete snima na vrpci dok prepričava ili čita priču. Takvom aktivnošću djeca mogu izražavati kreativnost, razvijati govor i poznavanje priče. Slušajući snimku, djeca dobivaju percepciju sebe, što i drugu djecu može potaknuti na stvaranje. Dijete već od treće godine može pričati svoje izmišljene priče koje su većinom potaknute iskustvom. Kod takvih priča često možemo zapaziti nove riječi koje je dijete smislilo kao što je *šareni konj*, odnosno zebra.

Stvaranjem priča djecu se može potaknuti na govor pa tako mogu stvarati priču prema nizu slika i opisivati ono što vide na slikama. Odgojitelj im može postavljati poticajna pitanja otvorenog tipa. Priča se može stvarati zamišljanjem šetnje slikom, pa tako djeca zamišljaju šetnju livadom, šumom, cestom ili obalom i pričaju svoje doživljaje nakon što izaberu motiv. Priča se po redosljed, na način da jedan počne, drugi nastavlja i zadnji završi, što zahtijeva pažljivo slušanje i kreativnost. Mnogo je aktivnosti koje mogu potaknuti stvaranje priče, pripovijedanje i samim time razvoj govora, a sve ovisi o dogovoru djece i odgojitelja unutar odgojno-obrazovne skupine.

Velički (2014) navodi primjer ulaska u sliku i pričanja priče prema njoj. Dok djeca promatraju sliku, odgojitelj im može postavljati pitanja, primjerice „Zamisli da si sada u tim oblacima (...) Što se nalazi ispod?, Što ti pričaju ti oblaci?“ Različite fotografije, crteži i predmeti mogu biti poticaj za pričanje priče. Autor Velički (2014) navodi da jedna obična vrećica koja sadrži različite predmete kao što su autić, lutkica i ključić može biti poticaj za stvaranje nove priče. Dijete iz vrećice izvlači predmet, imenuje ga i uključuje u priču.

Primjerice, priča može započeti rečenicom „Jednog popodneva djevojčica je šetala obalom“. Potom se djetetu pruža vrećica iz koje ono izvlači jedan predmet koji mora uključiti u priču (npr. plavi autić). Dijete nastavlja: „Odjednom je naišao jedan plavi auto koji ju je podsjetio na majčino.“ Sljedeće dijete nastavlja priču istim načinom izvlačenja predmeta. U navedenoj aktivnosti vrlo je važna odgojiteljeva uloga jer je on suigrač, potiče i pomaže. Cilj je ove igre stvoriti priču s uvodom, zapletom i krajem.

Nakon što ispriča priču, odgojitelj može potaknuti djecu da je prepričaju. Svako će dijete prepričati priču na svoj način što ukazuje na to da su djeca individue za sebe te da imaju svoj način doživljavanja priče prema vlastitim interesima, razvojnom stupnju i iskustvima.

Sve što se doživi osjetilima može biti poticaj za stvaranje priče, razvoj govora i mašte. Odgojitelji i roditelji mogu skratiti priču ili dodati nešto svoje za što smatraju da će djeci biti zanimljivo. Mogu smisliti priču, oživjeti likove u priči pa dopustiti djetetu da ih dira, pozdravlja, igra se s njima. Pripovijedati se može uz lutku i lutkarsku predstavu. U odgojno-obrazovnim ustanovama djeci su omiljene dramske aktivnosti. Autorica Čudina-Obradović (2008) iznosi nekoliko primjera oživljavanja priče lutkicama koje se mogu napraviti s djecom, a to su lutkice od balona, lutkica „nosko” i lutkica kuhača. Lutkica od balona izrađuje se tako što se balon napuše i zaveže, a na njemu se flomasterom nacrtaju lice. Lutkica kuhača izrađuje se na način da se kuhača omota nekim materijalom, a na njoj se može nacrtati i lice. Zatim se određeni materijal nalijepi kao kosa, a „oko vrata” se zaveže komad tkanine koja predstavlja haljinu. Lutkica „nosko” može se napraviti od preokrenute papirnate čaše tako da se po sredini čaše napravi rupa za prstić koji predstavlja nos lutke, nakon čega joj se nacrtaju oči, usta i zalijepi kosa.

Smatra se da je razvoj govora usko povezan sa simboličkim igrama. Simboličku igru potiču lutke koje djeca mogu „oživjeti” tako da pjevaju, mijenjaju riječi, govore i recitiraju priče. Ova je igra vrlo značajna kod djece koja su sramežljiva i imaju uzak vokabular. Kroz igru lutkom djeca se opuštaju i lako se upuste u govorno izražavanje jer ih žele oživjeti, a to je najčešće govorom. Igra lutkom vrijedno je sredstvo za poticanje dječjeg govora, ali i mašte. Ivon (2010) ističe razvoj predčitalačkih vještina uporabom lutke pri odgojiteljevom čitanju. Dijete na taj način vrlo brzo usvaja formu priče – uvod, zaplet i kraj, usvaja način držanja knjige, govorne vještine, shvaća da se čita s lijeve na desnu stranu te da se sve što lutka kaže može zapisati (Ivon, 2010). Odgojitelj često može lutkom potpomoći djeci u glasovnoj analizi i sintezi (primjerice: m-e-d-o, me-do, medo).

Vrijednost igre s lutkom i dramskog izvođenja jest u tome što se dijete stavlja u ulogu lutke ili nekog lika, samo organizira igru i odmjerava sposobnosti drugih i sebe. Zbog značaja igre s lutkama i dramske aktivnosti u odgoju i učenju djece, važno je da ih odgojitelji potiču. Takve će aktivnosti potaknuti govor djece, ali i njihov cjeloviti razvoj, odgoj, učenje i razvoj kompetencija.

4. METODOLOGIJA

Priča i pripovijedanje značajni su za cjeloviti razvoj djeteta, ali i razvoj govora kod djece rane i predškolske dobi. Način i uvjeti života promijenili su se te se danas više upotrebljavaju uređaji kao što su laptop, mobitel, računalo i tablet, nego što se lista knjiga. U dječjim bi vrtićima radi bogatog govornog poticaja djece trebali biti centri s različitim knjigama, slikovnicama i drugim literarnim sadržajem uz socijalnu podršku. Da bi se njegovala kultura pripovijedanja i čitanja priče te elementi govorenja u odgojno-obrazovnoj ustanovi i obiteljskim domovima, potrebno je osvijestiti značajnost i samu vrijednost priče te djeci prenositi ljubav i poštovanje prema priči. Za poticanje govora važno je djeci čitati i pripovijedati priče, pružiti im mogućnost slobodnog govora, ulaska u različite interakcije i igranja igara u kojima se trebaju koristiti govorom.

4.1. Cilj istraživanja

Ovaj diplomski rad prikazuje rezultate empirijskog istraživanja mišljenja odgojitelja djece rane i predškolske dobi koja su dio odgojno-obrazovnog sustava o značajnosti priče i pripovijedanja za govor te njene primjenjivosti u odgojno-obrazovnoj praksi.

Cilj je istraživanja doći do mišljenja odgojitelja o važnosti i zastupljenosti priče kao poticaju za govorno izražavanje i stvaranje u dječjem vrtiću. Postavljene zadatke su:

- ispitati postojanje statističkih mišljenja odgojitelja o važnosti priče za govor
- ispitati mišljenje odgojitelja o različitim čimbenicima koji ograničavaju primjenu priče u odgojno-obrazovnoj praksi
- ispitati stavove odgojitelja o priči i pripovijedanju općenito
- ispitati povezanost godina radnog staža, središte poslodavca te razinu obrazovanja s primjenom priče u odgojno-obrazovnoj praksi.

4.2. Istraživačke pretpostavke

Teorijskom analizom dostupne literature i postavljenih zadaća pretpostavlja se:

H_0 : postojanje statistički značajne povezanosti dobi ispitanika i procjene važnosti priče kao poticaja za govorno izražavanje i stvaranje djece rane i predškolske dobi

H_1 : nepostojanje statistički značajne razlike mišljenja o značajnosti priče za govor u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju između odgojitelja

H_2 : postojanje statistički značajne razlike procjene važnosti priče za govor u odnosu na razinu obrazovanja ispitanika

H_3 : statistički značajna povezanost procjene ispitanika o uvjetima za pričanje priče u dječjem vrtiću.

4.3. Istraživački instrument

Instrument istraživanja bio je internetski obrazac. U upitniku je bilo navedeno da je sudjelovanje u istraživanju anonimno te da će se dobiveni rezultati upotrijebiti isključivo u svrhu izrade diplomskog rada. U istraživanju su mogli sudjelovati odgojitelji i odgojiteljice koje rade u vrtiću. Ovaj upitnik sadrži nezavisne varijable kao što su spol, dob, radni staž u predškolskom odgoju, središte poslodavca, osnivač dječjeg vrtića i razina obrazovanja te zavisne varijable od 26 čestica. U uvodnom se dijelu jamči anonimnost i navodi svrha istraživanja, dok je na kraju zahvala na sudjelovanju.

Upitnik mišljenja odgojitelja djece predškolske dobi o značajnosti priče kao poticaju za govorno izražavanje i stvaranje djece u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju konstruiran je za potrebe istraživanja. Sastojao se od tri dijela:

- prvi dio upitnika odnosio se na opća obilježja ispitanika – dobna, spolna i obrazovna struktura, radni staž, osnivač dječjeg vrtića te središte poslodavca

- drugi dio upitnika sastojao se od zavisnih varijabli, a ukupno je sadržavao 26 čestica; čestice su formirane na temelju analize relevantne literature koja je bila dostupna; procjena je bila moguća na petostupanjskoj skali Likertovog tipa, gdje se nultom točkom izražavalo osobno mišljenje, pri čemu 1 znači *uopće se ne slažem*, 2 *ne slažem se*, 3 *nitri se slažem nitri se ne slažem*, 4 *slažem se*, a 5 *sasvim se slažem*.
- treći dio upitnika sadržavao je pitanje otvorenog tipa što sudionicima istraživanja omogućava argumentiranje i/ili generiranje iskaza.

4.4. Uzorak

Internetski obrazac, odnosno upitnik, sredstvo je pomoću kojeg se provelo istraživanje za ispitivanje mišljenja i stavova odgojitelja da bi se doprinijelo istraživanju o važnosti priče kao poticaju za govorno izražavanje i stvaranje. Uzorak je prigodan. Sudjelovanje u istraživanju bilo je anonimno i dobrovoljno. U istraživanju je sudjelovalo 60 osoba od kojih su sve bile ženskog spola (100 %). Odgojiteljice koje su sudjelovale u upitniku imaju prosječno 30,13 godina (SD = 7,74), od 23 do 51 godine (Tablica 1). Mod je 21,3 godine (N = 13). Prosječno imaju 6,03 godina radnog staža, u rasponu od jedne do 23 godine. Mod je jedna (N = 15; 24,6 % uzorka) i 5 godina (N = 13; 21,3 % uzorka).

Tablica 1. Dob i radni staž odgojitelja u uzorku

	N	min	max	M	SD
Dob	60	23	51	30,13	7,745
Radni staž u RPOO-u	60	1	23	6,03	5,940
Ukupno	60				

Većina odgojiteljica u uzorku ($f = 35$; 57,4 %) radi u ustanovama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja kojima je osnivač jedinica lokalne samouprave (Tablica 2). Ipak, uzorak strukturalno nije reprezentativan.

Tablica 2. Prikaz osnivača dječjeg vrtića.

Osnivač dječjeg vrtića	f	%	Ukupno
JLS	35	57,4	57,4
Fizička ili pravna osoba	19	31,1	31,1
Vjerska zajednica	6	9,8	9,8
Ukupno	61	100,0	100,0

Ustanove ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja u kojima rade odgojiteljice iz uzorka većinom su u gradovima ($f = 45$; 73,8 %). Samo 6,6 % dječjih vrtića iz uzorka nalaze se u naselju (Tablica 3).

Tablica 3. Prikaz središta poslodavca.

Središte poslodavca	f	%	ukupno	ukupni postotak
Grad	45	73,8	73,8	73,8
Mjesto	11	18,0	18,0	93,4
Naselje	4	6,6	6,6	100,0
Ukupno	61	100,0	100,0	

Većina odgojiteljica koje su ispunile upitnik imaju višu stručnu spremu ($f = 45$; 73,8 %), dok je 19,7 % studentica diplomskog studija RPOO-a (Tablica 4). U uzorku je najmanje odgojiteljica sa srednjom stručnom spremom ($f = 3$; 4,9 %).

Tablica 4. Prikaz razine obrazovanja odgojiteljica.

Razina obrazovanja	f	%	ukupno	ukupni postotak
SSS	3	4,9	4,9	4,9
VŠS ili prvostupnica	45	73,8	73,8	73,8
Studentica dipl. studija RPOO-a	12	19,7	19,7	95,1
Ukupno	61	100,0	100,0	

4.5. Postupak istraživanja

Istraživanje je provedeno u travnju 2023. godine. Podatci, prikupljeni na internetu pomoću *Upitnika mišljenja odgojitelja djece predškolske dobi o značajnosti priče kao poticaju za govorno izražavanje i stvaranje djece u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju*, obrađeni su u statističkom programu *Statistical Program for Social Scientists 20 (SPSS20)*. Za potrebe opće deskripcije izračunale su se mjere središnje tendencije (aritmetička sredina / M , mod) i mjere raspršenja (standardna devijacija / SD , raspon procjene). Korelacija je razmatrana preko Pearsonovog koeficijenta korelacije / r . Razlika procjene među grupama istražena je primjenom jednosmjerne analize varijance / ANOVA.

4.6. Rezultati i rasprava

Istraženo je mišljenje odgojiteljica o važnosti priče za govorno izražavanje i stvaranje djece (Tablica 5). Odgojiteljice iz uzorka najznačajnije vrednuju važnost pripovijedanja kao doprinosa jezično-govornom razvoju djece rane i predškolske dobi ($M = 4,95$; $SD = 0,22$).

Tablica 5. Mišljenje odgojiteljica o važnosti pripovijedanja

	min	max	M	SD
Pripovijedanje djeci rane i predškolske dobi doprinosi jezično-govornom razvoju djece	4	5	4,95	0,220
Važno je upotrebljavati priču u dječjem vrtiću	4	5	4,87	0,343
Obitelj je važna kao okruženje za poticaj govora	4	5	4,83	0,376
Pripovijedanje potiče razvijanje vještine slušanja	3	5	4,82	0,431
Pripovijedanje potiče maštu	3	5	4,82	0,431
Pripovijedanje potiče govorno izražavanje djece	1	5	4,80	0,605
Jezik i kultura govorenja razvijaju se cijeli život	1	5	4,72	0,666
Pripovijedanje potiče simboličku igru djece	3	5	4,68	0,504
Pripovijedanje djetetu pruža različita iskustva	2	5	4,67	0,681
Pripovijedanje djecu potiče strpljenju	2	5	4,65	0,633
Pripovijedanje potiče scensko izražavanje djece	3	5	4,62	0,555
Stvaram pozitivan odnos prema knjizi	1	5	4,62	0,739
Nastojim uvijek pronaći vremena za pripovijedanje	3	5	4,58	0,619
U mojoj odgojno-obrazovnoj skupini djeci su dostupne slikovnice	1	5	4,55	0,832
Pripovijedanje potiče likovno izražavanje djece	2	5	4,50	0,624
Priča je motivacijsko sredstvo za učenje	3	5	4,37	0,712
Nepoticajna okolina štetno utječe na djetetov cjeloviti razvoj i govor	1	5	4,30	1,124
Pripovijedanje koristim i u terapijske svrhe	1	5	3,90	1,085
Nije mi problem kada većina djece sluša priču, a jedan je dio djece u drugim centrima aktivnosti	1	5	3,65	1,176
Smatram da sva djeca u istom trenutku trebaju slušati priču	1	5	2,38	1,195
Imam jako malo slikovnica, priča i sl.	1	5	2,38	1,195
Smeta mi kada nekolicina djece sluša priču, a ostala su u svojim izabranim aktivnostima	1	5	2,37	1,104
Nemam uvjeta za pričanje priče	1	5	1,63	1,041
Priče ne mogu biti edukativnog sadržaja	1	5	1,52	1,112
Pripovijedanje nije za djecu jasličke dobi	1	4	1,42	0,743
Nema koristi poticati govorno izražavanje pričom	1	5	1,27	0,918

Iz tabličnog prikaza (Tablica 5) može se očitati da većina odgojiteljica u uzorku pripovijedanje djeci rane i predškolske dobi smatra značajnim doprinosom jezično-govornom razvoju djece ($M = 4,95$, $SD = 0,220$). Slažu se s tvrdnjama da je važno upotrebljavati priču u dječjem vrtiću ($M = 4,87$, $SD = 0,343$), a obitelji smatraju važnim okruženjem za poticaj govora ($M = 4,83$, $SD = 0,376$) što realizira teoriju iz literature (Velički, 2014) koja ističe priču kao vrijedno sredstvo i govorni poticaj u dječjem vrtiću. Odgojiteljice u uzorku prepoznaju važnost pripovijedanja za poticaj razvijanja vještine slušanja i poticaja mašte ($M = 4,82$, $SD = 0,431$) na što ukazuju Starc i suradnici (2004). Procjenjuju da pripovijedanje potiče govorno izražavanje djece ($M = 4,80$, $SD = 0,605$) što potvrđuje literaturu iz prakse (Ivon, 2010). Odgojiteljice uvažavaju pripovijedanje koje potiče scensko izražavanje djece te stvaraju pozitivni odnos prema knjizi ($M = 4,62$, $SD = 0,739$). Prepoznaju koliko je važno redovito izdvajati vrijeme za pripovijedanje ($M = 4,58$, $SD = 0,619$). Smatraju da je važno poticati govorno izražavanje pričom ($M = 1,27$, $SD = 0,918$) te da je pripovijedanje primjereno djeci jasličke dobi ($M = 1,42$, $SD = 0,743$) što potvrđuje tvrdnje teorije o slikovnici kao prvoj priči s kojom se dijete susreće i koja može biti dobar odgojni i obrazovni poticaj (Velički, 2014).

Poznato je da priče mogu biti edukativne čime nadopunjuju i proširuju dječja znanja te uče određenim obrascima ponašanja (Velički, 2014), što potvrđuju odgojiteljice koje su izjavile da imaju uvjete za pričanje priče ($M = 1,63$, $SD = 1,041$) te da priče mogu biti edukativnog sadržaja ($M = 1,52$, $SD = 1,112$). Iako pojedine odgojiteljice smatraju da je opremljenost dječjih vrtića slikovnicama i pričama vrlo niska, većina njih tvrdi da su u njihovoj odgojno-obrazovnoj skupini slikovnice koje posjeduju dostupne djeci ($M = 4,55$, $SD = 0,832$). To je itekako poželjno za autoricu Špehar (2002), koja smatra da je potrebno obogatiti prostorno-materijalno i socijalno okruženje kao poticaj za govorno izražavanje i stvaranje. Djeci priče trebaju biti dostupne i prihvatljive (Peteh, 2018). Iako se ispitanice ne slažu s tvrdnjom da nemaju dovoljno slikovnica, tu su odstupanja najveća ($M = 2,38$, $SD = 1,195$). Moguće je zaključiti da su slikovnice nejednako zastupljene u praksi pojedinih odgojiteljica u uzorku. Upravo je ta nejednaka zastupljenost čimbenik koji ograničava primjenu priče u odgojno-obrazovnoj praksi. Još jedan čimbenik koji ograničava primjenu priče u odgojno-obrazovnoj praksi jest odgojiteljev stav da sva djeca u istom trenutku trebaju slušati priču i da im smeta kada nekolicina djece sluša priču, a ostala su djeca u svojim izabranim aktivnostima ($M = 2,37$, $SD = 1,104$). Prema teoriji se zna da svaka aktivnost treba biti intrizično motivirana i slobodni izbor djeteta pa se to odnosi i na aktivnosti s pričom (Petrović-Sočo, 2014).

Pripovijedanjem se odgojiteljice koriste i u terapijske svrhe ($M = 3,90$, $SD = 1,085$) jer se priča može uvrstiti u odgojno-obrazovni proces kao terapija ili prevencija u određenoj teškoći ili kriznoj fazi djeteta (Šego, 2009). Ispitanice prepoznaju pripovijedanje kao poticaj za likovno izražavanje ($M = 4,50$, $SD = 0,624$) i motivacijsko sredstvo za učenje ($M = 4,37$, $SD = 0,712$). Smatraju da nepoticajna okolina štetno utječe na djetetov cjeloviti razvoj i govor ($M = 4,30$, $SD = 1,124$), na što ukazuju autorice Špehar (2002) i Čudina-Obradović (2008).

Istražena je moguća povezanost procjene o važnosti pripovijedanja (skor) te dobi i radnog staža odgojitelja u uzorku (Tablica 6).

Tablica 6. Prikaz korelacije dobi s radnim iskustvom odgojitelja.

		staž	Σ
dob	r	,911 **	,153
	p	,000	,244
	N	60	60
staž	r	1	,071
	p		,587
	N	60	60

Iz Tablice 6. vidljivo je da procjena važnosti priče i primjena priče kao poticaja za govorno izražavanje i stvaranje ne kolerira s dobi i radnim stažem odgojitelja (Tablica 6).

Primjenom jednosmjerne analize varijance (ANOVA) istražena je moguća povezanost procjene prema središtu poslodavca, osnivaču ustanove i razini obrazovanja. Nije nađena statistički značajna razlika procjene među poduzorcima (Tablica 7).

Tablica 7. Razlika procjene u odnosu na osnivača ustanove, središte poslodavca i razine obrazovanja odgojitelja u uzorku.

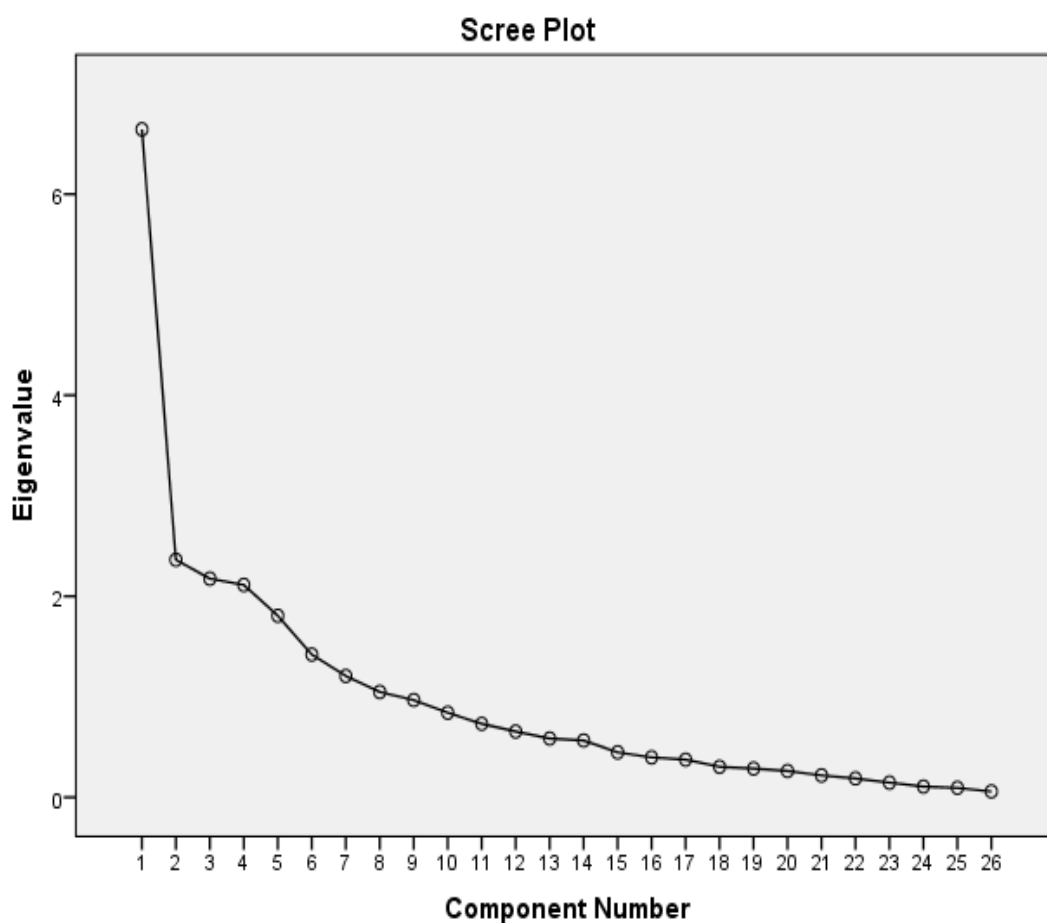
	F	df	p
Osnivač ustanove	,687	2	,823
Središte poslodavca	1,002	2	,485
Razina obrazovanja odgojitelja u uzorku	1,327	2	,273

Provedena je faktorska analiza. Sve čestice imaju visoka zasićenja osim procjene da „pripovijedanje doprinosi cjelovitom jezično-govornom razvoju djece” (Tablica 8).

Tablica 8. Kumulante faktorskih zasićenja.

	zasićenje
Pripovijedanje djeci rane i predškolske dobi doprinosi jezično-govornom razvoju djece	,140
Pripovijedanje potiče govorno izražavanje djece	,544
Pripovijedanje potiče scensko izražavanje djece	,617
Pripovijedanje potiče likovno izražavanje djece	,584
Pripovijedanje potiče simboličku igru djece	,671
Važno je upotrebljavati priču u dječjem vrtiću	,395
Nema koristi poticati govorno izražavanje pričom	,631
Pripovijedanje potiče maštu	,407
Pripovijedanje potiče razvijanje vještine slušanja	,579
Priče ne mogu biti edukativnog sadržaja	,542
Priča je motivacijsko sredstvo za učenje	,385
Pripovijedanje nije za djecu jasličke dobi	,268
Obitelj je važna kao okruženje za poticaj govora	,477
Pripovijedanje pruža djetetu različita iskustva	,580
Pripovijedanje djecu potiče strpljenju	,469
Nepoticajna okolina štetno utječe na djetetov cjeloviti razvoj i govor	,236
Cijeli život razvija se jezik i kultura govorenja	,202
U mojoj odgojno-obrazovnoj skupini djeci su dostupne slikovnice	,760
Stvaram pozitivni odnos prema knjizi	,706
Nastojim uvijek pronaći vremena za pripovijedanje	,697
Nemam uvjeta za pričanje priče	,697
Smatram da sva djeca u istom trenutku trebaju slušati priču	,675
Imam jako malo slikovnica, priča i sl.	,363
Smeta mi kada nekolicina djece sluša priču, a ostala su u svojim izabranim aktivnostima	,666
Nije mi problem kada većina djece sluša priču, a jedan je dio djece u drugim centrima aktivnosti	,469
Pripovijedanjem se koristim i u terapeutske svrhe	,537

Primjenom Scree Plota (Graf 1) izdvojena su četiri faktora koja objašnjavaju 51 % varijance (Tablica 9).

Graf 1. Scree Plot

Tablica 9. Postotak objašnjenja zajedničke varijance.

Komponente	Početne svojstvene vrijednosti		
	ukupno	%	Ukupni %
1	6,645	25,557	25,557
2	2,363	9,088	34,645
3	2,175	8,365	43,010
4	2,113	8,127	51,138

Primjenom matrice komponenti analizirana su četiri faktora (Tablica 10) koja će se navesti i objasniti.

Tablica 10. Izdvojene komponente.

	Komponente			
	1	2	3	4
Nastojim uvijek pronaći vremena za pripovijedanje	,779			
Pripovijedanje potiče likovno izražavanje djece	,748			
Pripovijedanje potiče scensko izražavanje djece	,744			
Stvaram pozitivan odnos prema knjizi	,722		,359	
Pripovijedanje potiče simboličku igru djece	,707		- ,349	
Pripovijedanje pruža djetetu različita iskustva	,674			
Pripovijedanje djecu potiče strpljenju	,648			
Važno je upotrebljavati priču u dječjem vrtiću	,598			
Pripovijedanje potiče govorno izražavanje djece	,569	,328		
Obitelj je važna kao okruženje za poticaj govora	,568			-,306
Pripovijedanje potiče razvijanje vještine slušanja	,559		- ,319	-,402
Pripovijedanjem se koristim i u terapijske svrhe	,532		,375	
Priča je motivacijsko sredstvo za učenje	,491		,352	
Pripovijedanje potiče maštu	,474		- ,422	
Pripovijedanje nije za djecu jasličke dobi	-,449			
U mojoj odgojno-obrazovnoj skupini djeci su dostupne slikovnice	,543	- ,617		
Nemam uvjeta za pričanje priče		,597	- ,478	
Imam jako malo slikovnica, priča i sl.		,529		
Nepoticajna okolina štetno utječe na djetetov cjeloviti razvoj i govor		,430		
Nema koristi poticati govorno izražavanje pričom		,479	,512	,374
Smeta mi kada nekolicina djece sluša priču, a ostala su u svojim izabranim aktivnostima	-,336			-,662
Smatram da sva djeca u istom trenutku trebaju slušati priču			,366	-,657
Nije mi problem kada većina djece sluša priču, a jedan je dio djece u drugim centrima aktivnosti		- ,458		,489
Priče ne mogu biti edukativnog sadržaja			,481	,482
Cijeli život razvijaju se jezik i kultura govorenja				,304

Prvi faktor koji je naveden moguće je tumačiti kao *afirmativni pristup pripovijedanju*, a objašnjava zašto odgojitelji procjenjuju da je pripovijedanje važno. Drugi faktor ukazuje na *prepreke tj. otpore koje odgojitelji u uzorku prepoznaju*. Iznose opravdanja – neprimjereni uvjeti, premalo slikovnica i literarnih djela. Treći faktor ukazuje na *metodološku rigidnost odgojitelja koji teško uvažavaju pravo djece na izbore*. Četvrti je faktor moguće tumačiti kao *omalovažavanje važnosti pripovijedanja uz argument da je jezično-govorni razvoj cjeloživotni proces*.

Izdvojeni faktori ukazuju na to da se mišljenje odgojitelja o važnosti pripovijedanja može promatrati u dimenzijama afirmativnog odnosa prema pripovijedanju. Svjesni su i izdvojenih otpora kao posljedica nedostatnih materijala. Opravdano je pretpostaviti i nedovoljnu usmjerenost na individualne potrebe i interese djece.

Oslanjajući se na stručnu literaturu, moguće je tvrditi da se jezik i kultura govorenja uče i usvajaju cijeli život (Šego, 2009). Većina odgojiteljica u uzorku tvrde da uvijek nastoje pronaći vremena za pripovijedanje i imaju pozitivna mišljenja o pripovijedanju kao poticaju likovnog i scenskog izražavanja djece. Potiču simboličku igru djece, strpljenje, govorno izražavanje te im pružaju različita iskustva. Smatraju da priče mogu biti edukativnog sadržaja, da imaju koristi u poticanju govornog izražavanja i da potiču maštu. Gledaju na priču kao na motivacijsko sredstvo za učenje i koriste se njome za terapijske svrhe, iako je kod određenog broja odgojiteljica iz uzorka prepoznata rigidnost.

Relevantni izvori ističu potrebu za stalnim stvaranjem uvjeta za komunikaciju, individualan rad s djecom te uvažavanje interesa i želja djeteta (Šego, 2009). Prema izjavama odgojiteljica u upitniku, djeci su slikovnice dostupne, ali je prepoznat otpor prema toj izjavi. Kod pojedinih se odgojiteljica vidi postojanje rigidnosti u stvaranju pozitivnog odnosa djece prema knjizi, odgojiteljevog mišljenja i prakse za priču kao poticaju za simboličku igru. Mišljenja odgojiteljica o važnosti obitelji kao okruženja za poticaj govora većinom su afirmativna, dok se kod pojedinih odgojiteljica javlja omalovažavanje važnosti pripovijedanja, što se kosi s brojnom literaturom (Šego, 2009; Starc i sur, 2004). Mendeš i sur. (2020) osim obiteljskih domova i dječje vrtiće smatraju važnim mjestom za život, igru, učenje i usvajanje kulture komunikacije i komunikacijskih kompetencija. Priče bi trebale biti česte u odgojno-obrazovnoj praksi jer zahtijevaju djelatnosti uporabe jezika, a to su slušanje, čitanje, govorenje, pisanje (Velički, 2014).

Podijeljena su mišljenja o tome da pripovijedanje potiče razvijanje vještine slušanja te pokazana rigidnost odgojitelja i omalovažavanje važnosti pripovijedanja kontrira teoriji

(Posokhova, 2008). Također, vidljiva je suprotnost u mišljenju o tome da odgojiteljima smeta kada nekolicina djece sluša priču, a ostala su djeca u svojim izabranim aktivnostima. Naime, pričanje priče i pripovijedanje trebaju biti na izbor djeci (Peteh, 2018). Cilj *Nacionalnog kurikulumu za rani i predškolski odgoj i obrazovanje* (2014) usmjeren je na osiguranje dobrobiti djece. Ističe važnost individualnih karakteristika djece, njihovih interesa, potreba i mogućnosti te njegovanje fleksibilnosti i vrijednosti, a to su znanje, identitet, humanizam i tolerancija, kreativnost, autonomija te odgovornost. Aktivnostima koje uključuju priču mogu se osigurati vrijednosti i cilj kurikulumu zajedno s kompetencijama za cjeloživotno učenje koje njeguje NKRPOO (2014). Priča i pripovijedanje potiču kompetenciju komunikacije na materinskom jeziku. Važno je djeci stvarati uvjete za komunikaciju (Starc i sur., 2004) jer se njome potiče govor (Ljubešić i Cepanec, 2012). Za komunikacijske je sposobnosti usko vezan razvoj čitalačkih vještina koji započinje prvim susretom djeteta s knjigom (Mandarić-Vukušić, 2020). Djetetov susret s knjigom i razvijanje navike čitanja i prepričavanja priče ima pozitivan utjecaj na njegov daljnji razvoj i školu.

Vrlo je važno stvarati pozitivan odnos prema knjizi, prepoznavati područja u kojima priča može potaknuti cjeloviti razvoj i stvaralaštvo – likovnost, scensko, glazbeno, pokretno i govorno izražavanje – te imati na umu da se pričom mogu stjecati znanja i komunikacijske vještina te kultura govorenja, usvajati obrasci ponašanja, a može je se upotrebljavati i u terapijske svrhe. Kroz rad se priča i pripovijedanje ističu kao potencijal, mogućnost djelovanja u svim područjima razvoja. Priču treba smatrati značajnim sredstvom u odgojno-obrazovnoj ustanovi, ali i u obiteljskim domovima. Danas je informacijsko-komunikacijska tehnologija uznapredovala i pruža nam različite mogućnosti pa se tako priča može upotrebljavati i u obliku medija da bi se išlo ukorak s vremenom (Kokić-Batarelo, 2015). Mogućnost upotrebe digitalnih medija u pripovijedanju može pružiti potpuniji umjetnički doživljaj. Postoje priče koje se mogu čitati, ali i čuti preko e-knjige. U aplikacijama suvremenih uređaja može se uređivati font slova, priče se mogu prilagoditi osobama s teškoćama i slično. No, bez obzira na sve medije, Velički (2014) smatra da nitko ne može zamijeniti pripovjedača uživo i da govor upućen djeci ima značajan utjecaj na njihov život, razmišljanja, osjećaje te da može potaknuti djetetov razvoj i stvoriti povezanost s njim.

5. ZAKLJUČAK

Cilj ovog rada bio je ispitati mišljenja odgojitelja o važnosti priče kao poticaja za govorno izražavanje i stvaranje djece rane i predškolske dobi. Mišljenja o načinu čitanja i uvjetima za priču podijeljena su. Iz rezultata istraživanja može se zaključiti da većina odgojiteljica priču smatra važnim odgojno-obrazovnim sredstvom koje potiče vokabular kod djece i pozitivno utječe na razvoj govora.

Jezično-govorno izražavanje djece razvija se od prvih dana života i tada nastaju temelji za kasniji razvoj. Priča može biti kvalitetno odgojno-obrazovno sredstvo koje potiče cjelokupni razvoj djeteta. Može biti odgojni poticaj kojim se usvajaju obrasci ponašanja i vrednote, socijalni poticaj za stupanje u interakcije, spoznajni poticaj za produbljivanje dječjih znanja i interesa te osobno-emocionalni poticaj za stvaranje pozitivnog, opuštenog raspoloženja, identiteta, pozitivne slike o sebi i osjećaja za lijepo.

Pričom se mogu ostvariti različite aktivnosti kojima se potiču mišljenje i djetetovo cjelokupno izražavanje govorom, pokretnim gestama, likovnim, glazbenim i dramskim izričajem. Da bi dijete razvijalo svoje potencijale i sposobnosti, važno je da bude u poticajnom okruženju.

Priče postoje još od davnina, a danas ih se usprkos razvitku tehnologije treba njegovati. Potrebno ih je i obuhvatiti tehnologijom da bi se djetetu dala prilika za veći doživljaj određene priče. Ističe se važnost kvalitetnog sadržaja i govornog modela prema kojem dijete stvara doživljaj, formira svoju ličnost, stječe znanja i usvaja govor. Svaka osoba, posebice odgojitelj, treba osvijestiti svoj govor, kao i to koliko, kako i čime potiče djetetov govor. Dijete je individua za sebe i treba mu se pristupati na njemu prihvatljiv način, imajući na umu njegov razvojni stupanj, interese i potencijale.

6. LITERATURA

1. Antonović, D. (2011). Čitanje u krilu. *Dijete, vrtić, obitelj*, 17, (66), 25–25. URL: https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=183411 (Pristupljeno: 19. 5. 2023.)
2. Batarelo Kokić, I. (2015). *Nove razine interaktivnosti dječjih slikovnica*. Školski vjesnik, 64 (3), 377–398. URL: <https://hrcak.srce.hr/151350> (Pristupljeno: 6. 6. 2023.)
3. Cimaš, A. (2015). Poticanje razvoja govora uz Babysings. *Dijete, vrtić, obitelj*, 20, (77/78), 24–25. URL: https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=250694 (Pristupljeno: 7. 5. 2023.)
4. Čudina Obradović, M. (2008). *Igrom do čitanja*, Zagreb: Školska knjiga
5. Ivon, H. (2010). *Dijete, odgojitelj i lutka*. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga.
6. Kokić, I. B., Bubić, A., Kokić, T., Vukušić, A. M. (2020). *Čitanje u ranoj adolescenciji*. Redak, Split.
7. Klarin, M. (2017). *Psihologija dječje igre*. Sveučilište u Zadru: Zadar. http://www.unizd.hr/Portals/41/elektronicka_izdanja/Psihologija_djecje_igre.pdf?ver=2017-09-08-103902-427
8. Ljubešić, M., i Capanec, M. (2012). Rana komunikacija: U čemu je tajna?. *Logopedija*, 3 (1), 35–45.
9. Mendeš, B., Marić, Lj., Goran, Lj. (2020). *Dijete u svijetu igre*. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga.
10. Mendeš, B., i Vidović Schreiber, T. T.(2020). *Priče koje nisu htjele zaspati*, Zagreb: Novi redak.
11. Ministarstvo znanosti i obrazovanja (2014). *Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje*.
12. Peteh, M. (2018). *Radost igre i stvaranja*, Zagreb: Alineja.
13. Petrović-Sočo, B. (1997). *Dijete, odgajatelj i slikovnica: Akcijsko istraživanje*. Zagreb: Alineja.
14. Petrović-Sočo, B. (2014). Simbolička igra djece rane dobi. *Hrvatski časopis za odgoj i obrazovanje*, 16(1), 235–251. URL: <https://hrcak.srce.hr/117860> (Pristupljeno 30. 5. 2023).

15. Posokhova, I. (2008). *Razvoj govora i prevencija govornih poremećaja u djece: priručnik za roditelje*. Buševac: Ostvarenje. d.o.o.
16. Pribela-Hodap, S. (2011). Pričaonica. *Dijete, vrtić, obitelj* 17(66) 14–15.
URL:https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=183403
(Pristupljeno 17. 5. 2023).
17. Starc, i sur. (2004). *Osobine i psihološki uvjeti razvoja djeteta predškolske dobi*, Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga.
18. Stančić, V. i Ljubešić, M. (1994). *Jezik, govor, spoznaja*. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada.
19. Šego, J. (2009). Utjecaj okoline na govorno-komunikacijsku kompetenciju djece; jezične igre kao poticaj dječjemu govornom razvoju. *Govor* 26 (2) 119–149.
URL:https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=244957
(Pristupljeno: 20. 5. 2023.)
20. Šišnović, I. (2011). Odgojno-obrazovna vrijednost slikovnice. *Dijete, vrtić, obitelj* 17(66), 8–9.
URL:https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=183392
(Pristupljeno: 5. 5. 2023.)
21. Špehar, S. (2002). Centar za početno čitanje i pisane. *Dijete, vrtić, obitelj* 8, (27), 2–4.
URL:https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=268060
(Pristupljeno: 5. 5. 2023.)
22. Velički, V. (2013). *Pričanje priča – stvaranje priča*. Povratak izgubljenomu govoru, Zagreb: Alfa.
23. Visković, I. (2018). Kultura zajednica u kojima odrasta dijete rane i predškolske dobi. U A. Višnjić Jevtić i I. Visković (ur.). *Izazovi suradnje – Razvoj profesionalnih kompetencija odgojitelja za suradnju i partnerstvo s roditeljima* (str.15–65). Zagreb: Alfa.
24. Visković, I., Sumić F. M. (2013). Pripovijedanje kao poticaj za dječju igru. U B. Petrović-Sočo, B. i A. Višnjić Jevtić (ur.), *Igra u ranom djetinjstvu*. Zagreb.

SAŽETAK

Pojedina istraživanja ukazuju na to da dijete i prije rođenja čuje i pozitivno reagira na poznate zvukove. Neposredno po rođenju počinje komunicirati, a razvoj je govora najintenzivniji tijekom prvih triju godina djetetova života. Prvi su djetetov govorni model njegovi skrbnici, a potom odgojitelji u odgojno-obrazovnome procesu koji imaju značajnu ulogu poticati govorenje kvalitetnim sadržajima i materijalima. Uloga je odgojno-obrazovne ustanove poticanje cjelovitog rasta i razvoja te odgoj, učenje i razvoj kompetencija, što se odnosi i na obogaćivanje djetetove govorne kompetencije i slobodu izražavanja. Priča ima jedan snažni odgojni, govorni, socijalni i obrazovni poticaj. Svaka priča treba imati svoje mjesto, način izlaganja i svoje vrijeme. Tijekom čitanja ili pripovijedanja priče atmosfera treba biti mirna, bez ometanja, a priča treba biti kvalitetno iznesena. Odgojitelj treba izabrati priču prema dječjem interesu, razvojnom stupnju i mogućnostima. Pričom i pripovijedanjem djecu se može potaknuti na različite oblike izražavanja i stvaranja kao što je stvaranje priča, prepričavanje, igre uloga, dramatizacija, likovno, glazbeno i pokretno izražavanje te dijaloško čitanje.

Ovim diplomskim radom želi se osvijestiti i ispitati mišljenje odgojitelja o važnosti priče kao i o tome je li ona poticaj za govorno izražavanje i stvaranje. Empirijskim istraživanjem u internetskom upitniku sudjelovalo je 60 odgojiteljica od kojih se većina složila u tome da je priča izvrstan poticaj za govorno izražavanje i stvaranje.

Ključne riječi: dijete, jezično-govorni razvoj, pripovijedanje, priča, poticaji za govorno izražavanje i stvaranje

ABSTRACT

THE STORY – INCENTIVE FOR SPEAKING EXPRESSION AND CREATION OF CHILDREN OF EARLY AND PRESCHOOL AGE

Certain studies indicate that even before birth a child hears and reacts positively to familiar sounds. He begins to communicate immediately after birth, and speech development is most intense during the first three years of a child's life. The child's first speech model are his guardians, and later the educators in the educational process, who have a significant role in encouraging speaking with quality content and materials. The role of the educational institution is to encourage integral growth and development, as well as upbringing, learning and development of competences, which also refers to the enrichment of the child's speech competence and freedom of expression. The story has a strong educational, speech, social and educational incentive. Every story should have its place, way of presentation and its time. During the reading or telling of the story, the atmosphere should be calm, without distractions, with a high-quality presentation of the story. The educator should choose a story according to the child's interest, developmental level and capabilities. Through stories and storytelling, children can be encouraged to various forms of expression and creation, such as creating stories, retelling, role plays, dramatization, art, musical and movement expression, and dialogic reading.

The aim of this graduation thesis is to raise awareness and examine the opinion of educators about the importance of stories and whether they are an incentive for oral expression and creation. 60 teachers participated in the empirical research in an online questionnaire, most of whom agreed that the story is an excellent stimulus for verbal expression and creation.

Key words: child, language-speech development, storytelling, story, incentives for verbal expression and creation

PRILOZI

UPITNIK MIŠLJENJA ODGOJITELJA O VAŽNOSTI PRIČE KAO POTICAJU ZA GOVORNO IZRAŽAVANJE I STVARANJE

KVANTITATIVNO ISTRAŽIVANJE:

Poštovani odgojitelji, molimo Vas popunite upitnik kako biste svojim mišljenjem i zapažanjima doprinijeli istraživanju važnosti priče kao poticaju za govorno izražavanje i stvaranje. Vaši odgovori su anonimni, a obrađeni podaci su za potrebe izrade diplomskog rada odgojiteljice Kristine Džepine.

1. Spol (1) Ž – (2) M (zaokruži)	2. Dob (upisati godine brojem): _____
3. Radni staž u predškolskom odgoju (upisati godine brojem): _____	4. Središte poslodavca: a) 1 grad (više od 7000 stanovnika) a) 2 mjesto (od 2000 do 7000 stanovnika) b) 3 naselje (do 2000 stanovnika)
5. Osnivač dječjeg vrtića u kojem radite je c) 1 jedinica lokalne samouprave d) 2 fizička ili pravna osoba e) 3 Vjerska zajednica	6. Vaša razina obrazovanja je a) 1 SSS b) 2 VŠS ili prvostupnik /ca c) 3 Student/ica diplomskog studija d) 4 VSS ili mag. Struke

Molimo da procijenite svoje slaganje s pojedinim tvrdnjama. Svoje mišljenje o navedenim tvrdnjama iskazujete zaokruživanjem jednog broja u svakom redu pri čemu je

1 = nipošto se ne slažem	3 = niti se slažem niti se ne slažem	4 = slažem se
2 = ne slažem se		5 = sasvim se slažem

U svakom retku je potreban po jedan odgovor.

		Nipošto se ne slažem	Ne slažem se	Niti se slažem niti se ne slažem	Slažem se	Sasvim se slažem
7.	Pripovijedanje djeci rane i predškolske dobi doprinosi jezično-govornom razvoju djece	1	2	3	4	5
8.	Pripovijedanje potiče govorno izražavanje djece	1	2	3	4	5
9.	Pripovijedanje potiče scensko izražavanje djece	1	2	3	4	5

10.	Pripovijedanje potiče likovno izražavanje djece	1	2	3	4	5
11.	Pripovijedanje potiče simboličku igru djece	1	2	3	4	5
12.	Važno je koristiti priču u dječjem vrtiću	1	2	3	4	5

		Nipošto se ne slažem	Ne slažem se	Niti se slažem niti se ne slažem	Slažem se	Sasvim se slažem
13.	Nema koristi poticati govorno izražavanje pričom	1	2	3	4	5
14.	Pripovijedanje potiče maštu	1	2	3	4	5
15.	Pripovijedanje potiče razvijanje vještine slušanja	1	2	3	4	5
16.	Priče ne mogu biti edukativnog sadržaja	1	2	3	4	5
17.	Priča je motivacijsko sredstvo za učenje	1	2	3	4	5
18.	Pripovijedanje nije za djecu jasličke dobi	1	2	3	4	5
19.	Obitelj je važna kao okruženje za poticaj govora	1	2	3	4	5
20.	Pripovijedanje pruža djetetu različita iskustva	1	2	3	4	5
21.	Pripovijedanje djecu potiče strpljenju	1	2	3	4	5
22.	Nepoticajna okolina štetno utječe na djetetov cjeloviti razvoj i govor	1	2	3	4	5
23.	Cijeli život razvija se jezik i kultura govorenja	1	2	3	4	5
24.	U mojoj odgojno-obrazovnoj skupini djeci su dostupne slikovnice	1	2	3	4	5
25.	Stvaram pozitivni odnos prema knjizi	1	2	3	4	5
26.	Nastojim uvijek pronaći vremena za pripovijedanje	1	2	3	4	5
27.	Nemam uvjeta za pričanje priče	1	2	3	4	5
28.	Smatram da sva djeca u istom trenutku trebaju slušati priču	1	2	3	4	5
29.	Imam jako malo slikovnica, priča...	1	2	3	4	5
30.	Smeta mi kada nekolicina djece slušaju priču, a ostala su svojim izabranim aktivnostima	1	2	3	4	5
31.	Nije mi problem kada većina djece sluša priču, a jedan je dio djece u drugim centrima aktivnosti	1	2	3	4	5
32.	Pripovijedanje koristim i u terapijske svrhe	1	2	3	4	5

Želite li nešto dodati?

Hvala na sudjelovanju!

SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

kojom ja Kristina Džepina, kao pristupnica za stjecanje zvanja magistrice Ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, izjavljujem da je ovaj diplomski rad rezultat isključivo mogega rada, da se temelji na mojim istraživanjima i oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i literatura. Izjavljujem da ni jedan dio završnoga rada nije napisan na nedopušten način, odnosno da nije prepisan iz necitiranoga rada, stoga ne krši ničija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio ovoga diplomskoga rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Split, 17. lipnja 2023.

Potpis

Kristina Džepina

**IZJAVA O POHRANI DIPLOMSKOGA RADA U DIGITALNI REPOZITORIJ
FILOZOFSKOGA FAKULTETA U SPLITU**

Studentica: Kristina Džepina

Naslov rada: Priča-poticaj za govorno izražavanje i stvaranje djece rane i predškolske dobi

Znanstveno područje: društvene znanosti

Znanstveno polje: pedagogija

Vrsta rada: diplomski rad

Mentor/Mentorica rada: izv. prof. dr. sc. Ivana Visković

doc. dr. sc. Branimir Mendeš,

Iskra Tomić Kaselj, asistent.

Ovom izjavom potvrđujem da sam autorica predanoga diplomskoga rada i da sadržaj njegove elektroničke inačice potpuno odgovara sadržaju obranjenoga i nakon obrane uređenoga rada. Slažem se da taj rad, koji će biti trajno pohranjen u Digitalnom repozitoriju Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Splitu i javno dostupnom repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (u skladu s odredbama *Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju*, NN br. 123/03, 198/03, 105/04, 174/04, 02/07, 46/07, 45/09, 63/11, 94/13, 139/13, 101/14, 60/15, 131/17), bude:

a) u otvorenom pristupu

b) dostupan studentima i djelatnicima FFST-a

c) dostupan široj javnosti, ali nakon proteka 6 mjeseci / 12 mjeseci / 24 mjeseca (zaokružite odgovarajući broj mjeseci).

(zaokružite odgovarajuće)

Mjesto, nadnevak: Split, 17. lipnja 2023.

Potpis studentice:

Kristina Džepina

POTVRDA O LEKTURI

Ime i prezime autora

KRISTINA DŽEPINA

Naslov diplomskog rada

Priča – poticaj za govorno izražavanje i stvaranje djece rane i predškolske dobi

Diplomski rad lektoriran je prema pravilima hrvatskog standardnog jezika.

Datum:

16. lipnja 2023.

Potpis lektora:

Ana Čavka

Ana Čavka